

درس باغ ایران و تاریخ آن

کلیات و مقدمات

دکتر لادن اعتضادی

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده معماری و شهرسازی

دوره مطالعات معماری ایران

۱۴۰۱-۱۴۰۲

تعیین اهداف، موضوعات و روش تدریس

هدف سه هدف اصلی درس :

1- آشنایی با طرح و منظرسازی در باغ‌های تاریخی ایرانی، از طریق مطالعه تحلیلی باغ‌ها و بخصوص منابع مهم و درجه اول .

2-- شناخت ابعاد و جوانب کالبدی و غیر کالبدی، نمونه‌ها و گونه‌ها و نیز سیر تحول تاریخی باغ در ایران، در این راستا، باغ به مثابه یک فضا بررسی و مطالعه می‌شود.

3- شناخت نقش باغ در فرهنگ و هنر و معماری ایرانی ، در این مورد، باغ به عنوان یک موضوع فرهنگی، بصری و یا بخشی از یک پهنه زیستی بررسی می‌شود.

موضوع درس:

داستان باغ ایرانی در چهار حوزه موضوعی آموزش داده می‌شود.

- چستی باغ؛ این حوزه در پی آشنایی دانشجویان با دو مفهوم اصلی است. **نخست**، معرفی واژگان اصلی، بررسی زمینه‌های شکل‌گیری باغ در ایران، جایگاه باغ در فلات ایران و ابعاد درونی و بیرونی باغ؛ **دوم**، تصویر باغ؛ که بررسی و بحث در نقش بصری باغ و حضور آن در دیگر هنرهای ایران است.
- بازیابی، ترمیم و حفاظت از باغ؛ آشنایی با چارچوب‌های حفاظت باغ و آسیب‌شناسی، بازیابی و مرمت باغ.
- تاریخ باغ؛ نواحی، دوره‌ها و سیر تحول: ، ضمن بررسی و آموزش باغ‌سازی در برخی نواحی و دوره‌ها، نمونه‌هایی از سیر تحول باغ‌سازی معرفی می‌شود.

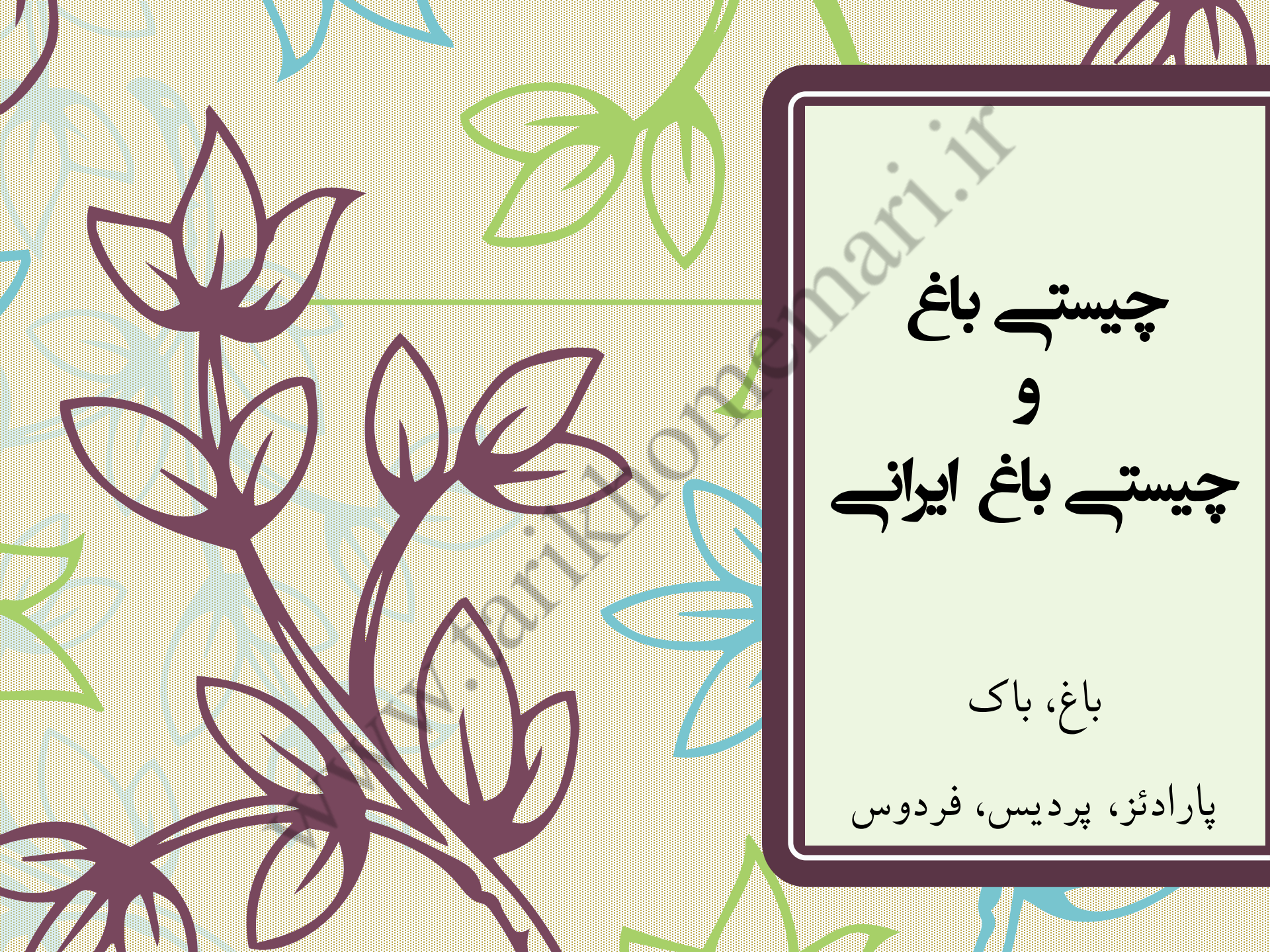
- طرح و منظر و سیر تحول آن؛ شامل «الگوها، گونه‌ها و ترکیب‌ها» و همچنین اصول شکل‌گیری منظر شامل «وضع و نحوه استقرار، طرح‌مایه‌ها و مفاهیم (کانسپت‌ها): این حوزه به معرفی و آموزش مهم‌ترین خصوصیات کالبدی فضایی باغ اختصاص دارد. برای نیل به هدف، الگوهای اصلی باغ‌سازی، گونه‌های متفاوت و نحوه توسعه الگوها و ترکیب گونه‌ها بررسی و معرفی می‌شوند.

- تصویر باغ؛ شامل متون داستانی و توصیفی و فرهنگ بصری باغ.

روش آموزش و ارزیابی

روش: درس به صورت نظری- سمیناری ارائه می‌شود و ترکیبی است از درس گفتارها و ارائه پژوهش‌های دانشجویان. درس گفتارها ترکیبی از ارائه موضوعات در هر جلسه توسط استادان درس و یا مدعو است. دانشجویان علاوه بر این که در مباحث ارائه شده در هر جلسه شرکت می‌کنند، به پژوهش در حوزه‌ای مرتبط با یکی از موضوعات چهارگانه می‌پردازند و نتایج آن را در کلاس نیز ارائه می‌کنند. نتایج نهایی این پژوهش‌ها در انتهای نیم‌سال و در قالب یک متن پژوهشی ارائه می‌شود. با توجه به موضوع منتخب، برخی پژوهش‌ها نیازمند مطالعات میدانی است.

ارزیابی: ارزیابی نهایی ترکیبی است از ارزیابی مشارکت در جلسات درس و کرسیون در طول ترم (20 درصد)، نتیجه تمرین پژوهشی نهایی (40 درصد) و همچنین آزمون کتبی (40 درصد).

چیستے باغ و چیستے باغ ایرانے

باغ، باک

پارادٹز، پردیس، فردوس

شناخت اولیه و اجمالی

مباحث جلسه اول:

– پرسش از دانشجویان از میزان شناختشان از باغ ایرانی

– جستجوی معنای واژگان کلیدی

– ارائه چند نمونه باغ‌های تاریخی

– ارائه تصویری اجمالی از باغ ایرانی، عناصر و فضا و حال و هوای آن.

– بحث و پرسش و پاسخ کلاسی

واژه شناسی اجمالی

- باغ: بستان، روضه، مشترک است در فارسی و عربی و جمع آن بیغان است ... محوطه‌ای که نوعاً **محصور** است و در آن گل و ریاحین و **اشجار مثمر** و سبزی آلات و جز آن غرس و **زراعت می کنند**. ... جایی که در آن **درختان میوه دار** و **گل آور** باشد.
- باک: (نطنزی) و باگ (سرخه‌ای و شه‌میرزادی) و باغ را در عرف هندیان نیز «باک» خوانند.
- باغات: این جمع تراشیده فارسی زبانان متعرب است. درست آن در فارس «باغ‌ها» است.
- **فردوس: معرب از فارسی وبه معنی باغ و بستان و معادل حدیقه و روضه است.**
- **پارادئز: جایی که پیرامون آن حصار یا دژ باشد،** دخیل در زبان‌های سامی و اروپایی:
فردوس: عربی، پردس: عبری، پاردس: ارمنی، پاردیسو: اکدی، پرادیزس: یونانی، پارادایز: انگلیسی، پارادیزو: ایتالیایی، پارادیس: آلمانی، و پارادی: فرانسه.
- باغ بهشت = بهشت یا وهیشته (اوستا) به معنی جای خوب و نیک
- باغ عدن = جایگاه آدم و حوا پیش از هبوط (طبق تورات بهشتی زمینی بوده است!)

برخی نامها و عناصر مرتبط با باغ ایرانی :

عناصر باغ ایرانی :

انواع واژه‌های مرتبط

باک، باگ، باغ

باغستان = محل باغ‌های متعدد.

بوستان = بوستان: باغ میوه و ریاحین خوشبو

برگرفته ای بو و پسوند ستان،(دهخدا) اما از نظر

باستانی پاریزی تحریف شده یا مخفف باغستان =

باوستان = بوستان است.

گلستان = باغ گل یا هر باغی که پر گل باشد.

سروستان ، چنارستان، تاکستان، نهالستان

گلشن، گلزار ، لاله زار، سه‌برگه‌زار، مرغزار

باغ و راغ

پردیس، فردوس، جنت، روضه، حدیقه،

باغ عدن.... **معنی رضوان چیست؟**

ابنیه: کوشک، عمارت، عمارت سردر، بیوتات، دیوار یا
برج و بارو.

فضاهای منظرین درجه اول: جلوخان، درگاه، سردر،

خیابان، چمن، چمن گل، میان کرت...، پنا، استخر(دریاچه)،

حوض، آبنا، جوی، نهر، فواره، آبشار، آبشده...

فضاها و عناصر منظرین درجه دوم: تخت (تخته)،

جالیز، پالیز، جوی‌های آبیاری،

عناصر فرعی باغ‌سازی: جدول، پلکان، راه، راهه، راه‌آب،

آب بند، زیرآب، شترگلو، آبرو در دیوار باغ....

توضیح برخی نام‌ها که مرتبط با باغ در زبان فارسی

جالیز: نوعی کرت صیفی کاری در باغ یا مزارع
پالیز: (تغییر شکل یافته پاردیس) و («پَل» در خراسان نیز ریشه در پالیز دارد)
کرت: بخش‌هایی از باغ که در آن درخت میوه و یا سبزی و صیفی کاری می‌کنند.
میان کرت: (کرتی که در میانه خیابان باغ است)
خیابان: (محور اصلی داخل باغ)
کوچه باغ: (معبّر بیرون از باغ و قرار گرفته بین باغ‌ها)
چمن: (چمن باغ = خیابان باغ یا فرش اندازی در باغ با گلکاری در دورش و چهار درخت در چار گوشه)
کوشک و عمارت و بیوتات: (سه نوع از ابنیه باغ هستند)
سه برگه زار: (محل کشت شبدر زیر درختان میوه)
(سه برگه = سبسک = شبدر یا یونجه که برای سبزی‌نگی زمین و باروری آن و چرای گاو و گوسفند در باغ کارند.)
آبشار و آبشَره: (دو صورت متفاوت از نمایش ریزش آب در باغ‌سازی ایرانی).
نهر و جو: مسیر جریان و نمایش آب که پهنای متفاوت دارند، جوی‌های آبیاری غیر نمایشی و برای آبیاری‌اند.
آبنا و فواره و شترگلو: عناصر نمایش آب در باغ‌سازی ایرانی
آبرو: (محل ورودی آب از دیوار به داخل باغ یا از هر زیر گذری)

مترادف‌هایی در انگلیسه

- Orchard باغ میوه
- Garden / Public Garden باغ یا باغچه / باغ عمومی
- Park / Public Park / City Park / National Park
- پارک / پارک عمومی / پارک شهر / پارک ملی (پارک ماهیتاً با باغ و گاردن متفاوت است).
- Paradise نوعی خاص از باغچه بخصوص در کلیساهای اولیه
- Paradise/ Garden of Eden باغ بهشت / باغ عدن (محلی که آدم و حوا در آن بودند)

دو نوع مهم باغ ، ساخته و پرداخته انسان

طبق تعریف خانم ماری لوییز گوتهن M.L.Gothein

– 1.Garden for use = Garden for utility

- باغ برای باغداری و منفعت کشاورزی

– 2.Garden for pleasure = Pleasure Garden

- باغ برای گردش و تفریح و تفریح

در نوع دوم است که عمده خلاقیت های هنر باغ سازی به کار گرفته می شود.

* بنابراین باغداری با باغ سازی متفاوت است

باغ سازی هنر طراحی منظر است

کتاب خانہ
گوٹن

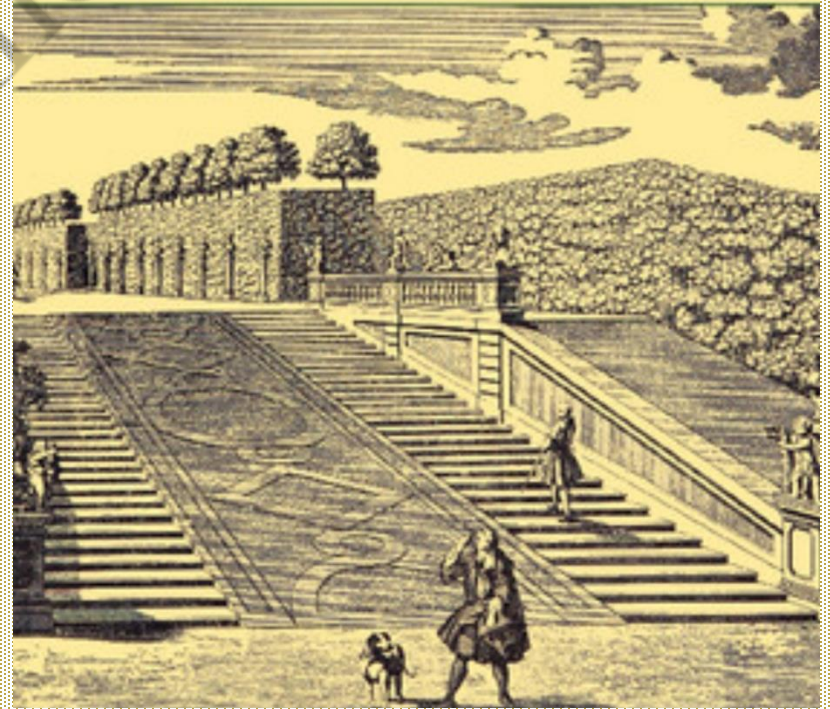
CAMBRIDGE LIBRARY COLLECTION

A HISTORY OF
GARDEN ART

FROM THE EARLIEST TIMES
TO THE PRESENT DAY

VOLUME 2

MARIE LUISE GÖTHEIN
EDITED BY WALTER P. WRIGHT
TRANSLATED BY LAURA ARCHER-HIND

چند نمونہ باغ ایرانے
در مفہوم باغ تفرج
(باغ ہاک سلطنتے - حکومتے)

Persian

Royal- Pleasure Gardens

صورت کلیه باغ ایرانیه و عناصر مهم آن : آب، پوشش گیاهی، ابنیه

یک باغ سلطنتی ایرانی

- حضور شاخص عمارت با شیفت از مرکز.
- نمایش آب در محور طولی، شاخصه باغ ایرانی.
- درختکاری ردیفی در دو سوی محور عبور بهم ریخته و تغییرات معاصر مشهود اند.
- عمارت به مثابه نظر گاه که از هر جهت مشرف به باغ است، اما یک رویه و نظر گاه اصلی دارد.
- راستای معماری بنا با راستای باغ یکی است.
- در باغ محور نمایشی طولی است اما محور عمود بر محور طولی نیز وجود داشته است
- در صورت کنونی عمده درختان باغ زینتی اند و کرت های میوه مشخص نیستند.
- گلکاری در تصویر به چشم نمی خورد.

صورت کله یک باغ ایرانے و عناصر مهم آن

یک باغ حکومتی ایرانی

در این تصویر چه می بینیم؟

یک باغ یا یک پارک؟

- چرا باغ ایرانی است؟ چرا پارک نیست؟
- نقش عمارت در فضا چیست؟ چرا در مرکز هندسی یا در یک سوم فاصله با انتها نیست؟
- باغ یک محور دارد یا دو محور؟ چهار باغ همین است؟
- جای عمارت نسبت به محورها چگونه است؟ باغ چهاربخشی همین است؟
- پوشش گیاهی بیان چه نظامی است؟
- هندسه باغ چیست و صورت محور آب در آن با اسلاید قبلی چه تفاوتی دارد؟

در پیش زمینه درختچه های زینتی و گلکاری در نظام جدید دیده می شود.

عناصر اصلی باغ ایرانی:

۱- ابنیه باغ، ۲- نظام گیاهی، ۳- نظام آب

«ابنیه» عناصری

شاخص در باغ ایرانی

و پیش از هر چیز

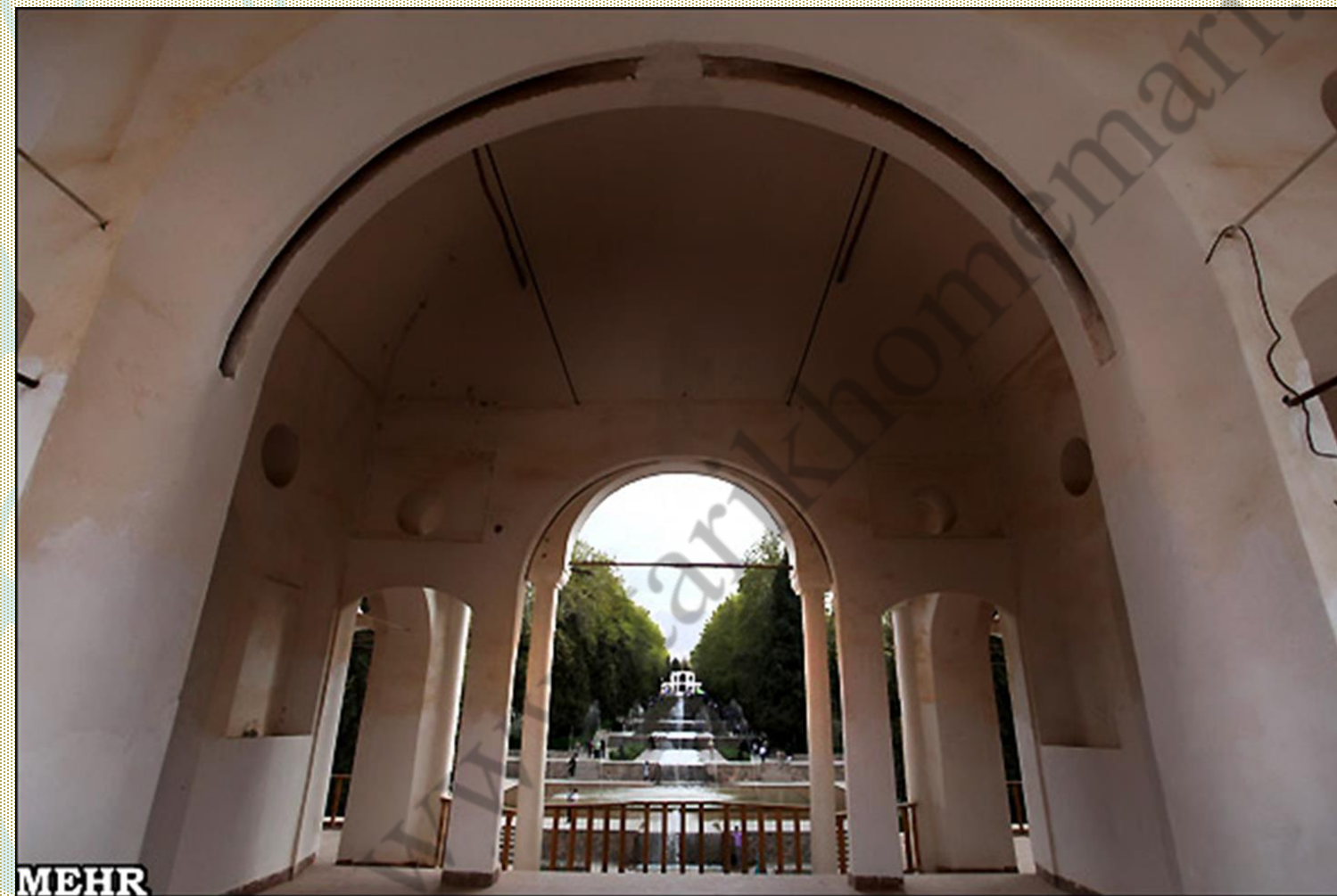
نقش نظر گاه باغ را

دارند.

بناها صورت‌ها، نام و کارکردهای مختلف دارند، مانند:

کوشک، عمارت، عمارت سردر، بیوتات.

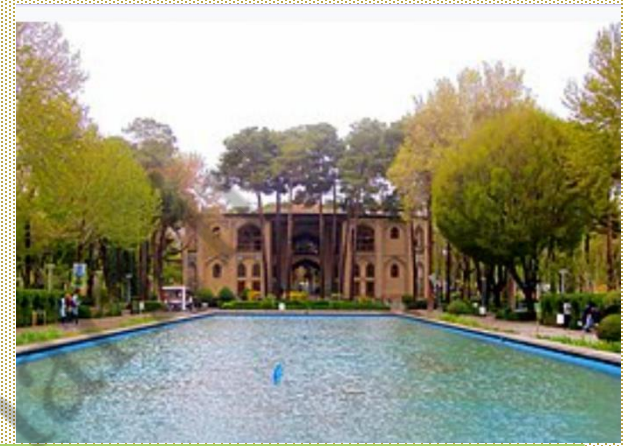
عمارت سردر، ابتدای محور اصلی، اما کوشک در میانه و عمارت در انتهای محور، مقصدی برای رسیدن در انتهای مسیر تماشایند.

MEHR

عصر ساختاری باغ خیابان است، با مسیری مستقیم، تماشایی با ابتدا و انتهای مشخص.

۱- ابنیهء باغ ایران

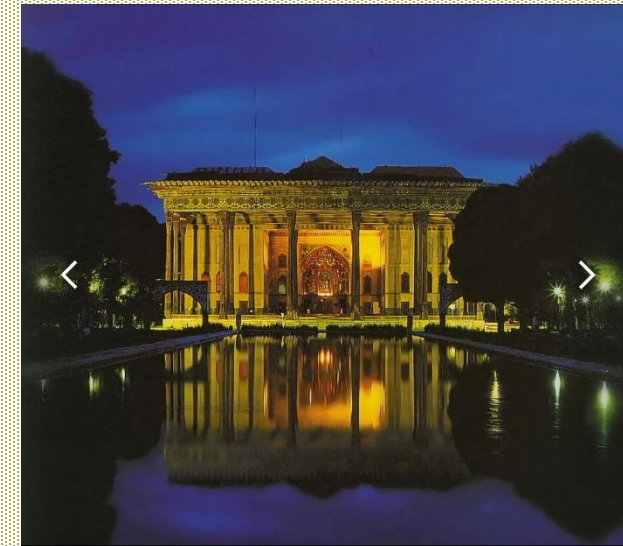
کوشک هشت بهشت

سردر بدون عمارت باغی اربابی

عمارت سردر باغ شازده

عمارت چهلستون

تنوع فرم و شکل باغ
و جایگاه
ابنیه باغ ایران

مشاهده چند نمونه

صورت کلی باغ ایرانی پوشش گیاهی و الگوی طرح

محور طولی با درختان سرو
مشخص و محور عرضی تا حدی
نمایان است.

مرکز هندسی باغ کوشک ندارد
بلکه محوطه‌ای گشاده با درختکاری
پیرامونی است. کرت‌های میوه
مشخص‌اند.

مجموعه ابنیه باغ در انتها قرار
دارند.

باغ یک مورد از مجموعه باغ‌های
همجوار در یک محدوده باغستان
بوده‌است.

باغ رحیم آباد بیرجند

باغ نیمه جان

باغ جهان نما شیراز

باغی مربع شکل و چهار بخشی

باکوشکی در مرکز هندسی طرح

معماری کوشک هشت و نیم هشت است و به کل محیط پیرامونی نظر دارد گویی نظرگاهی «جهان نما» است.

دو محور اصلی عمود برهم به کمک درختکاری حاشیه‌ها مشخص‌اند.

این باغ یک الگوی شاخص از باغ چهاربخشی و مرکز گرا است.

در این تصویر که مرحله‌ای از تغییرات در باغ است کرت‌های محل میوه زراعت شده‌اند.

باغی با حصار ذوزنقه (شکلے تابع شیب دو سویه زمین)

جزء اصلی مستطیل است. باغی اربابی در میان مجموعه باغهای مردمی در منطقه کشتزارها در جوار یک آبادی.

باغ صالح آباد گناباد

باغ صالح آباد بیدخت گناباد

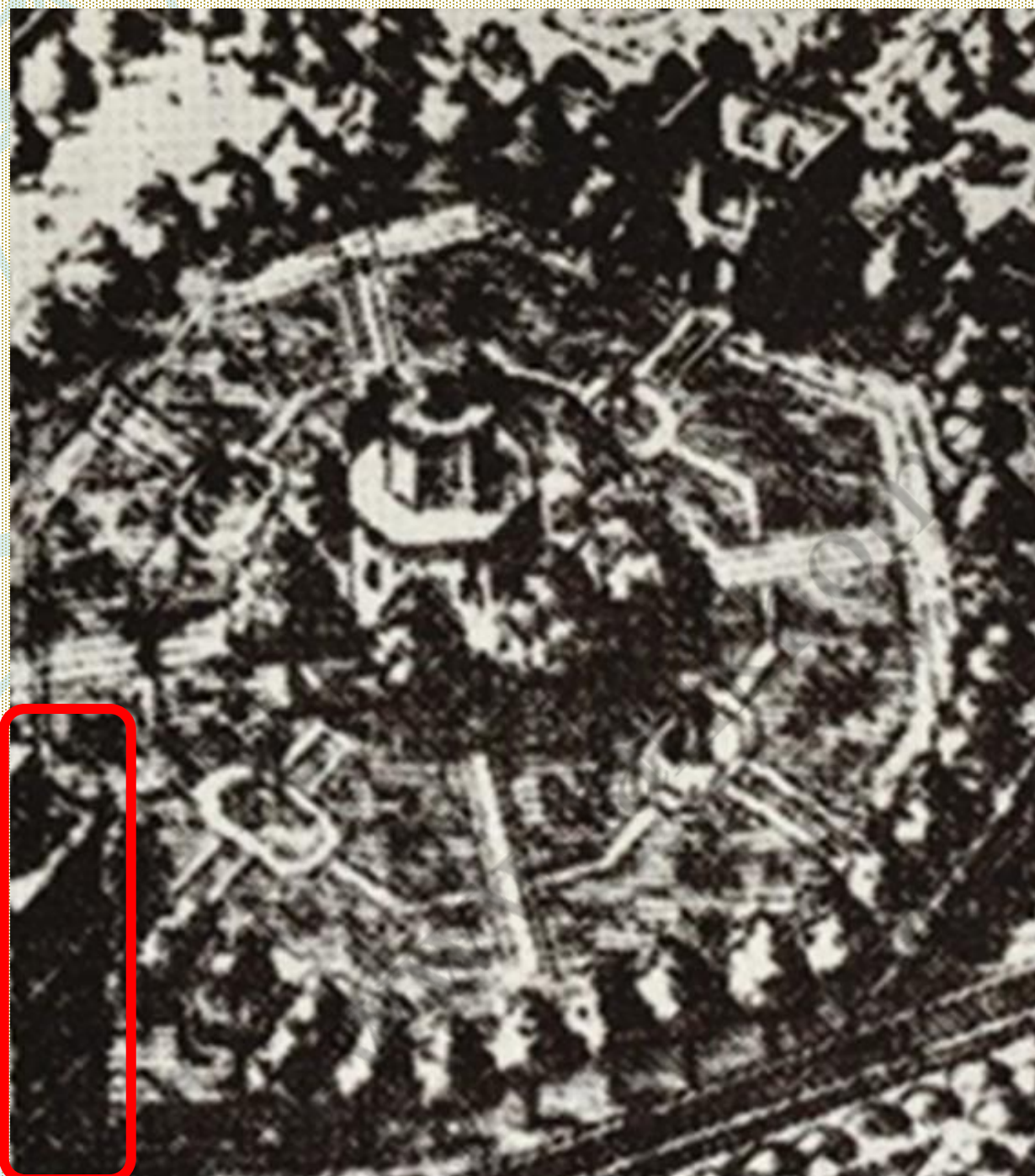
نتیجه:

**باغ ایرانی لزوماً مستطیل
شکل و چهاربخش
نیست.**

«باغ گلستان» دوره صفوی
با هندسه هشت گوش و گوشکی
مطبق در میانه یک نمونه از تنوع
شکل و فرم باغ ایرانی است.

عمارت اوچی مرتبه (داخل کادر سرخ)
در کنار باغ نمونه‌ای دیگر از
گوشک‌های مطبق در باغ است.

این باغ و بناهایش مصداقی از
طرح‌های نادر باغ ایرانی است.

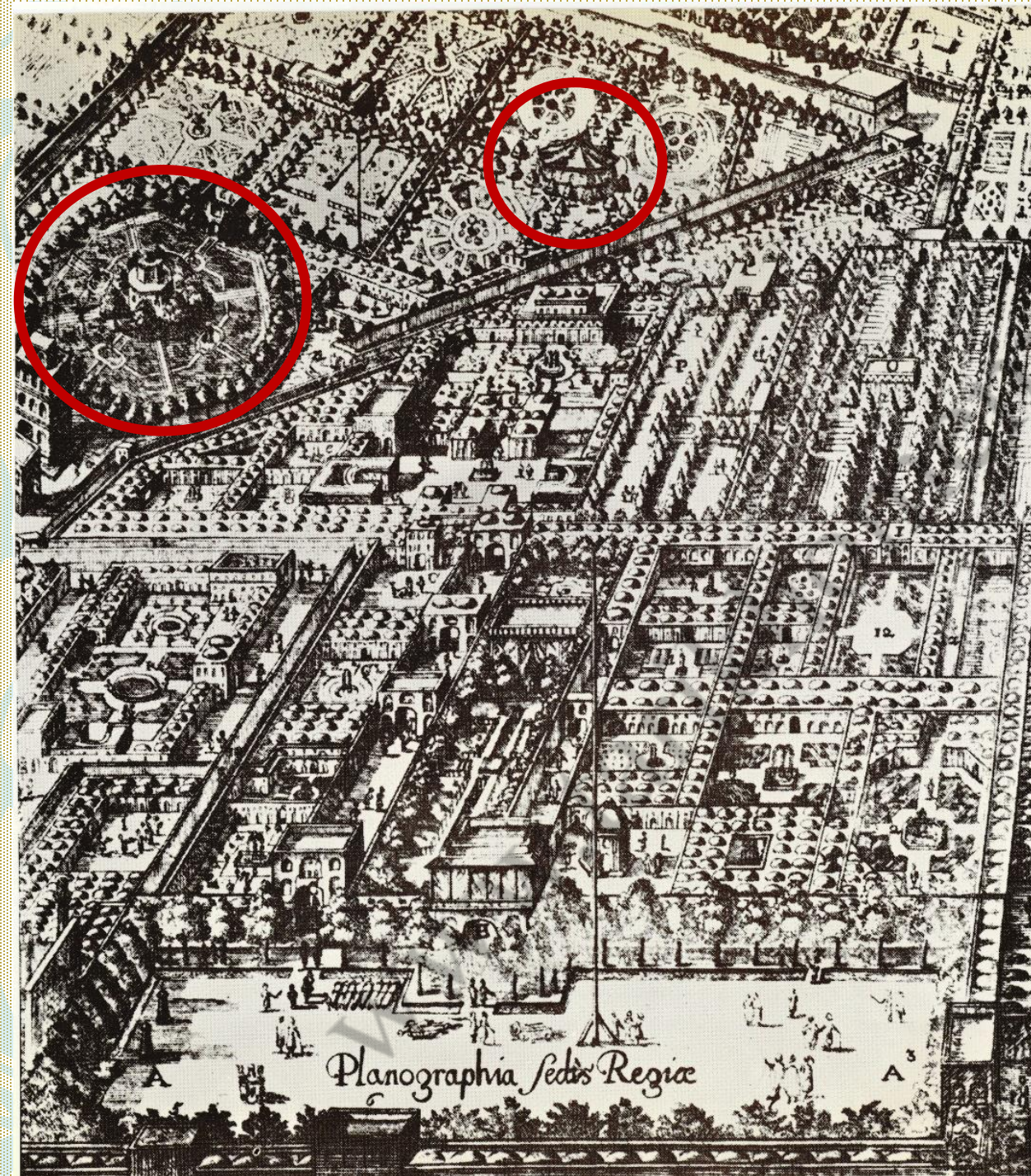
مجموعه باغ‌هاک سلطنتی اصفهان

دولتخانه صفوی

(ترسیم کمپفر):

مجموعه عمارات و باغ‌های سلطنتی در پشت میدان نقش جهان، بخش کوچکی از محور چارباغ در بالای تصویر قرار دارد.

نقشه باغ‌ها نشان از تنوع شکلی باغ و نظرگاه حتی در یک زمان دارد، از جمله باغ گلستان و باغ خرگاه که در این تصویر دیده می‌شوند

جایگاه اکولوژیک باغ ایرانی

بواسطهٔ نظام گیاهی و نظام آب در آن

- ۱- باغ ایرانی خود یک اکولوژی (زیست بوم) مصنوعی مطبوع در محیط سخت و خشن اقلیمی ایران است.
- ۲- باغ در تنظیم شرایط محیطی پیرامون خود تأثیر دارد.

کهن الگوک باغ ایرانی؟ راستایی سبز در راستای مسیر آب؟

نوار سبز دو سوی مسیر نهرها در دره‌های ایران.

بستری برای زیستگاه مطلوب و نمودی از مکانی آرمانی برای ایرانیان کوه نشین

رود دره‌ها و آبادی‌ها

برای بحث تصویر ذهنی - تاریخی این رود دره‌ها، رجوع کنید به فایل صوتی «کهن الگوی باغ ایرانی»، در وبسایت تاریخ و معماری

واحه یا آبادک در بیابان

آب سرچشمه حیات و بقا در
فلات ایران:

کوهستان، سیلاب‌ها، رودخانه‌های
فصلی و چشمه‌سارها:

مسیر آب و درختان اطرافش آیا
الگوئی ذهنی از فرم یک مکان
آرمانی را درخاطره جمعی
ایرانیان رقم نزده است؟

رک: فایل صوتی کهن الگوی باغ ایرانی در
وبسایت: معماری، فرم-فضا آموزش‌های
لادن اعتضادی یا:

tarikhomemari.ir

باغ به مثابه واحه:

بیابان و آبادانی = تعیین سرزمین آرمانی

باغ شاهزاده در ماهان کرمان: یک باغ حکومتی

شرح: محیطی سبز با انبوه درختان مثمر، محصور با دیوارهای گلی. (نقش دیوار؟)
درختان بلند غیر مثمر در جوار حصار و نیز در دو سوی محور (خیابان) باغ. (الگوی فرم باغ؟)
مسیر اصلی آب از بالا به پایین روی محور باغ است.
محور، نزدیک به انتهای باغ، عمارت خطی شکل را که روی محور عرضی است قطع می کند.
محور اصلی باغ با عمارت سردر آغاز می شود.
محور اصلی در بیرون باغ به محوطه جلوخان و مسیر مستقیم ورود به باغ می پیوندد و در پشت باغ هم ادامه دارد.

کشتزارها در اطراف باغ و آبادی ماهان در پایین دشت هستند.

بقایای باغی دیگر

چشم انداز باغ ایران در محیط بیابان پیرامون باغ به مثابه واحه

دشت‌های حاصل
خیز ایران بدون
آب بیابان
هستند و با آب
آبادان می‌شوند.

قنات مایه

**آبادانی و حیات
در این دشت‌ها
است.**

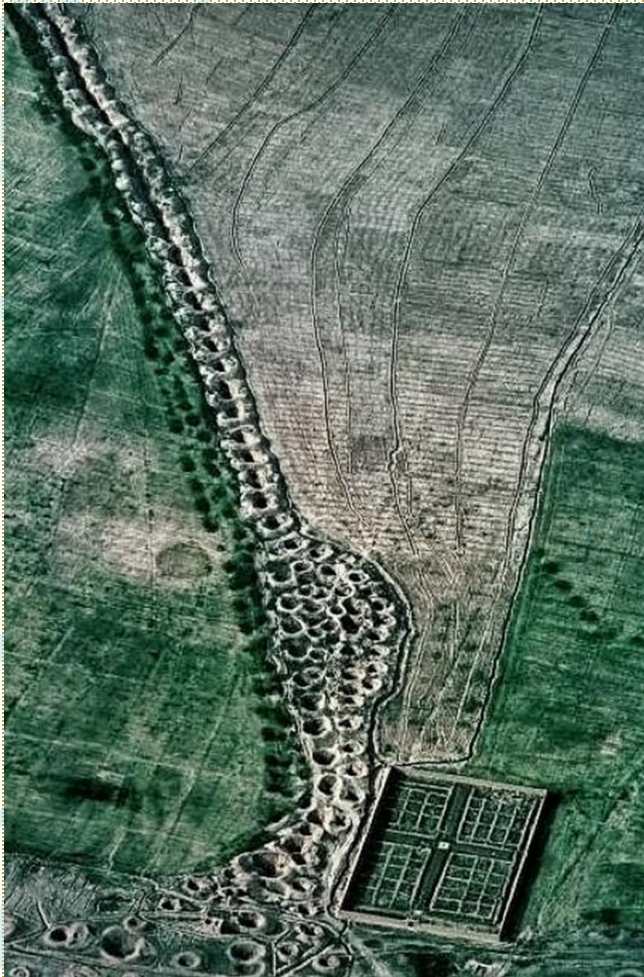
باغ و قنات
رفاقتی دیرینه
دارند.

قنات و آبادی

قنات: منشاء حیات زیستگاه / باغ: پیش آیند آبادی

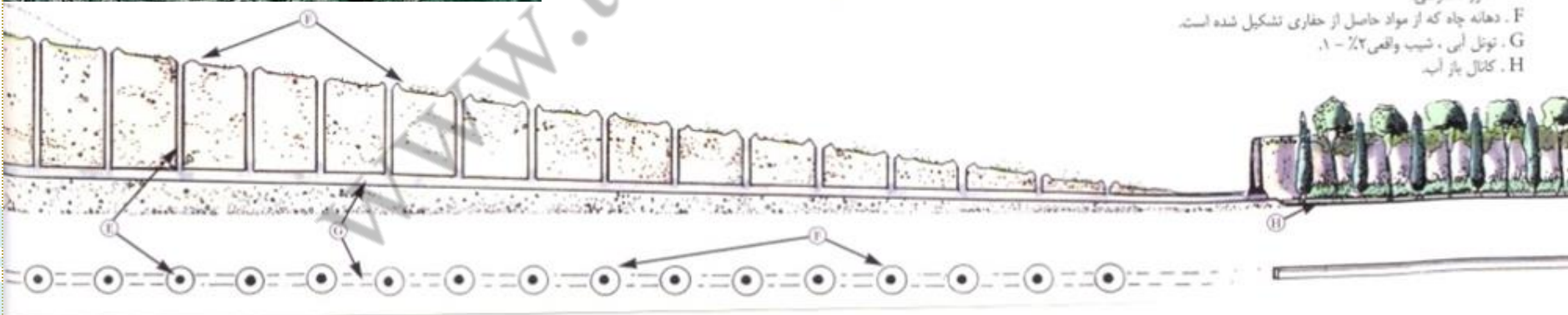
از مجموعه عکسهای هوایی جرج گریستر با عنوان
paradise lost, Persia from above

قنات و باغ پیش آیند آبادی

مقطع طولی یک قنات از کوهها تا نقطه‌ای که آب در یک باغ یا دهکده بالا می‌آید:

- A. خاک‌های کوه.
- B. لایه نیمه نفوذپذیر رس و شن.
- C. لایه شنی و نفوذ پذیر.
- D. زمین موج‌دار.
- E. محور دسترسی.
- F. دهانه چاه که از مواد حاصل از حفاری تشکیل شده است.
- G. تونل آبی، شیب واقعی ۱٪ - ۲٪.
- H. کانال باز آب.

باغ پیش آیندک براک آبادک و شهر: (نقش اکولوژیکی باغ در محیط پیرامون)

باغ مرکز حیاتی مزارع اطراف است.

انبوه درختان سایه گستر، محور اصلی باغ با عرض زیاد نهر آب، عمارت سردر در پایین دست و حصار،
نمایی از کلیت فرمال باغ ایرانی در بیابانی است که بواسطه باغ و قنات آبادان شده است.

باغ شازده در ماهان

ماهیت مکانک باغ بواسطهء چشم اندازه‌هاک آن

بررسی چشم اندازه‌های متنوع در باغ ایرانی

چشم انداز سبز باغ از پشت سردر شکیل و حصار باغ «در باغ سبز» مثلی معنا دار

چشم انداز محور در باغ ایرانی از قاب طاق ایوانچه‌ها

محور حیاتی و فرمال
و چشم انداز اصلی
در باغ ایرانی
خیابان
باغ است

باغ می تواند بیش از یک
خیابان داشته باشد.

خیابان یا چشم‌انداز اصلی باغ از عمارت سردر: منظر باغ در قاب نظرگاه
«عمارت سردر»، اقامتگاه مهمانان غریبه و نظرگاهی دو سویه به باغ و به دشت پیرامون بوده است.

چشم انداز اصلی و عنصر ساختارک باغ ایرانی «خیابان» باغ است

«خیابان» دل انگیزترین منظر باغ ایرانی، شامل مسیر جریان آب و ردیف درختان و گلکاری در حاشیه‌ها است.

باغ شازده
پیش از مرمت

عمارت باغ
رو به این
چشم انداز
دارد.

چشم انداز باغ از ورودک به سوک عمارت در راستاک خیابان

همواره چشم انداز اصلی باغ ایرانی «خیابان» و اجزای آن است.

خیابان پُر
شیب و پلکانی
با
نهر آب و
آبشارهای
متعدد و
فواره‌ها و
استخر پایینی
در باغ ماهان
کرمان

باغ شازده در ماهان،
پس از مرمت

خیابان چشم انداز اصلی باغ ایرانی

خیابان باغ ایرانی برخوردار از عناصر متنوع و زیباترین طراحی‌ها که منظر در باغ است

نظرگاه‌های باغ رو به این چشم انداز دارند، بازی با آب در این محور، بنیاد طراحی باغ ایرانی است. جدول گذاری و گلکاری در پای درختان خیابان رایج بوده است (خیابان باغ یا چمن باغ معادل هم هستند)

باغ فیض

چشم‌انداز خیابان به سوک کوشک و بادگیر بلند

محور اصلی تعریف شده با درختان و آب، مسیر گشت و تماشا با مقصد عمارت در انتهاک محور

گویا خیابان
باغ

«دولت آباد»

یزد در

صورت

اصلی به

جای عرصه

پهن آب در

وسط، یک

«میان کرت»

سبز داشته

است.

(وضعیت فعلی)

(بعد از مرمت)

shabestan.ir

Photo: Mohammad Khoramabadi

بادگیر استثنای کوشک
تعریف کننده چشم انداز
خاص در انتهاک محور این باغ است

محور ساختاری یا خیابان باغ
با یک بادگیر بلند در انتها
دید را در راستای قائم نیز هدایت
می کند.

ترکیب رنگ بنا با پوشش گیاهی سبز
جذابیت تضاد رنگ و هارمونی رنگ های
انواع درختان در حاشیه ها با کرت انگور
فضایی دل انگیز در چشم انداز از باغ به بنا را ایجاد
کرده است.

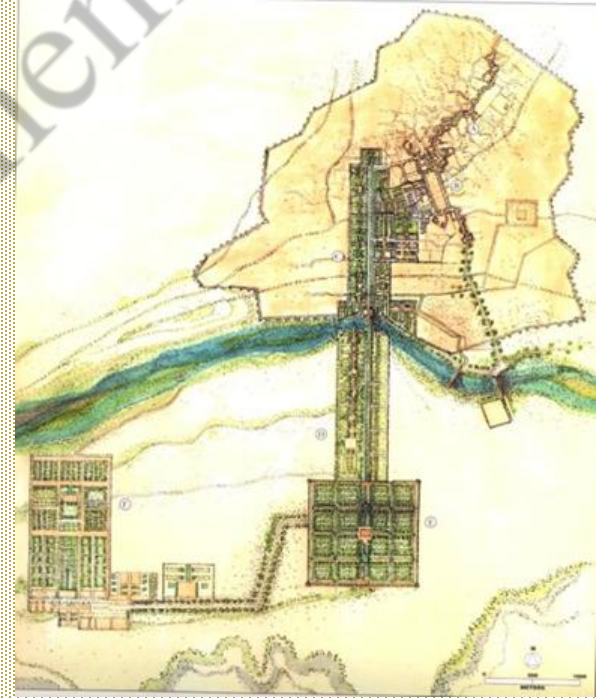
کشیده شدن خیابان باغ به داخل شهر

خیابان محل خلاقیت‌های طراحانه و ملاقات آب و خاک و گیاه و نسیم و نور و سایه در باغ ایرانی است
خیابان در اصفهان تبدیل به یک عنصر شهری می‌شود و «شهری بسان باغ» را پدید می‌آورد.

خیابان عنصر عبورگ و تفرجے و مسیر تماشا از باغ ایرانے وارد ساختار شهر ایرانے مے شود.

کالبد، نام و کارکرد خیابان، از زمان صفویہ وارد فضای شهری ایران می شود و از آن رو شهری با ساختار و کیفیت باغ در توسعه اصفهان شکل می گیرد.

نقش ویژه خیابان چارباغ اصفهان در توسعه و
تحول شهر سلجوقی به شهر صفوی

خیابان چارباغ اصفهان امروزه —»

عناصر منظرکِ فرعی باغ ایرانکِ

انواع عناصر نرم و سخت

معاير باغ و طرح كف در نظام باغ دارك

كف‌سازي معاير باغ‌ايراني، همچون كف اين معاير در باغ‌هاي باغداري، برخوردار از نظام طبيعي و بدون پوشش و البته در باغ‌سازي تا حدي تابع نظم شطرنجي است.

معاير باغ
و جدول بندي آن در
نظام باغداري

آبیاری کرت‌هاک باغ، داراک نظام طبیعی بوده‌است

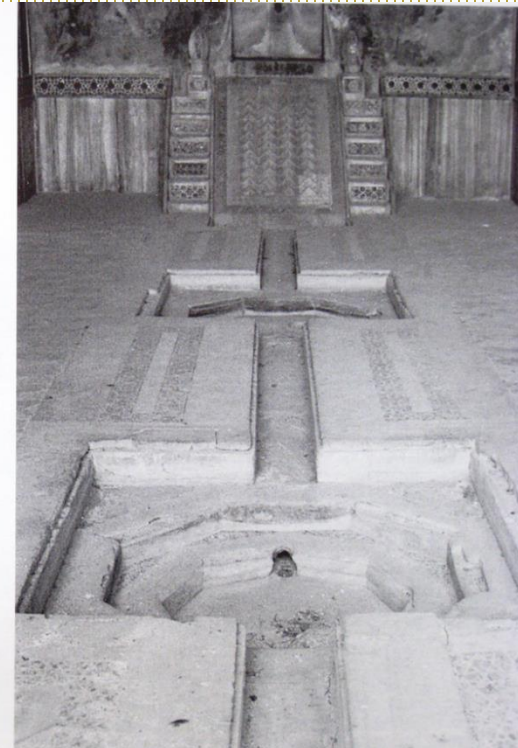
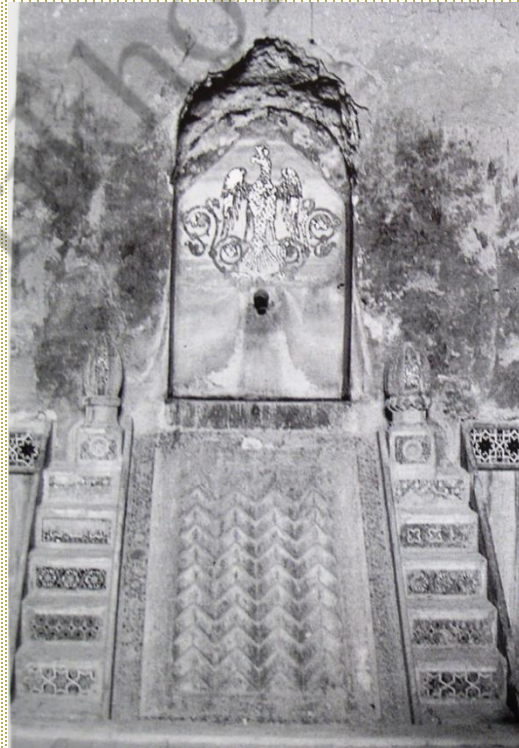
جوی‌های آبیاری کرت‌ها بدون طراحی و ساخت بوده‌اند: یک منظر ارگانیک و طبیعی

عناصر بازگ با آب در باغ ایرانی

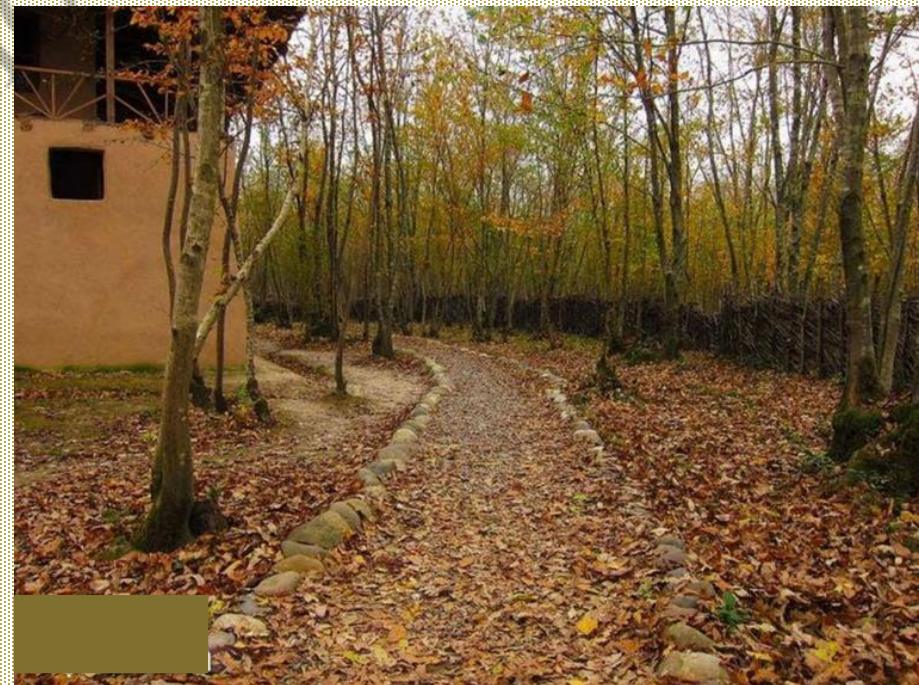
منظر پردازی با آب: ترکیبی از هنر، دانش و فن
طراحی عناصر بازی با آب در باغ ایرانی

عناصر بسیار پرداخت شده در فضای باز باغ و در فضای نیم باز کوشک

پرسش از تفاوت باغ دارک و باغ سازک در ایران

سمت چپ: «خیابان باغ»، مستقیم و مزین به ردیف درختان خوش منظر و آبنماها و عناصر متنوع.
سمت راست: معبری با انحنای طبیعی در نظام باغ‌داری

نمونه باغ‌ها در سنت باغ‌دارک در رود- دره‌هاک ایران (خَرَو نیشابور)

در ارتفاع بالادست بستر رودخانه از آب قنات استفاده می‌شود.
باغ‌ها حصار ندارند و با پرچین از هم‌دیگر تفکیک می‌شوند.

مجموعه باغ‌های باغ‌داران در اطراف مسیر آب

باغ‌های میوه در دره خَرَو نیشابور. آب هدایت شده از رودخانه و قنات به خط الرأس تپه، در شیب سرازیر شده و باغ‌ها را آبیاری می‌کند. باغ‌ها کرت بندی شده اما بدون نظام طراحی و باغ‌سازی هستند.

سمت چپ: مسیر جریان طبیعی آب و رویش سبزینه در دو سوی آن یک خاطره جمعی تاریخی اما زنده برای ایرانیان.

– باغ دارک: احداث باغ جهت استفاده زراعی از محصولات باغی است و لزوماً از نوع باغ‌های طراحی شده نیستند اما در برخی از این باغ‌ها هم طراحی منظر در حد ساده به چشم می‌خورد.

– باغ سازک: این نوع باغ کارکرد استفاده از محصولات را به عنوان عملکرد ثانوی دارد، اما در اصل محل استقرار اربابان و حاکمان و پادشاهان برای تفریح و رتق و فتق امور سرزمین است و جنبه تفرجگاهی و اقامت‌هایی برای مدیریت منطقه اولویت دارد.

– «باغ ایرانی» همزمان محلی برای
مدیریت یک قلمرو، بهره‌وری از محصول
و
تفریح و تفرج بوده‌است.

نتیجه:

«باغ ایرانی» یک محل تشریفاتی و صرفاً تفرجی نبوده است.

باغ ایرانی حتی از نوع سلطنتی - حکومتی، فقط یک فضای تشریفاتی - تفرجی نبوده است. از سوی دیگر باغ ایرانی گرچه طبق اساطیر بُعد معنوی قوی دارد اما مانند باغ ذن، صرفاً محل تأملات معنوی نبوده است.

باغ‌سازی ایرانی از پاسخی برای چند نیاز تبدیل به یک پدیده فرهنگی می‌شود.

زیرا:

زاده تجربه زیست در سرزمین ایران است، اما قابلیت پیدا می‌کند که در تبادلات فرهنگی بین سرزمینی، امکان پیدایش در سرزمین‌های متنوع دیگر را بیابد.

تأثیر بستر طبیعی و لندسکیپ هر سرزمین در فرهنگ طراحی منظر مصنوع

لندسکیپ طبیعی ایران: کوه‌های برفگیر در بالا سر و دشت‌های کم‌آب در زیر پا

زیر:

زیر لندسکیپ طبیعی انگلستان

در مقایسه با محیط و بستر طبیعی ایران

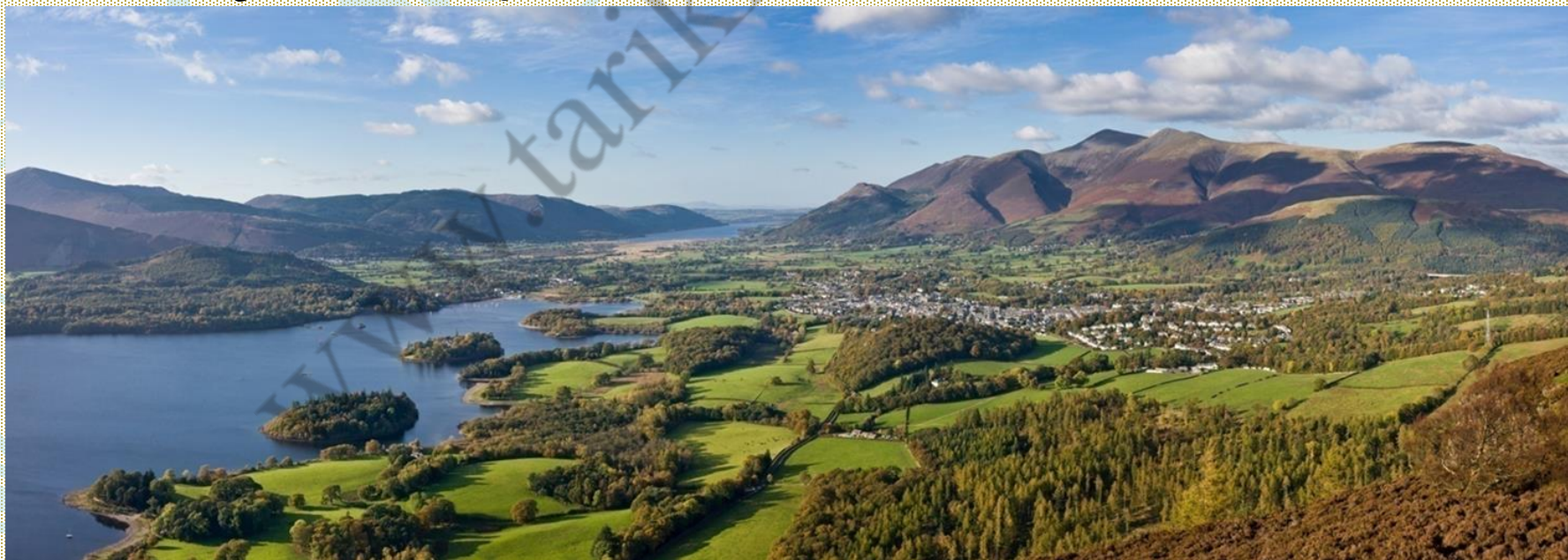
مغایرت و ویژگی‌های سرزمینی انگلستان با ایران ایران، مثالی است

از علل تفاوت‌های شکلی، فرمال و معنایی

«باغ ایرانی» با «باغ انگلیسی».

تفاوت‌های باغ‌سازی در سرزمین‌ها و فرهنگ‌های گوناگون ناشی از

سرزمین و فرهنگ سرزمینی است.

مجموعه از حوزه‌هاک اصلی تحقیق درچیسته باغ ایرانک

- باغ ایرانی، فرم، فضا و کیفیات آن (درمصادیق یا منابع مکتوب)

- باغ ایرانی و معنای آن (در ادبیات و اساطیر به کمک تفسیر تاریخی یا اسطوره شناسی)

- باغ ایرانی و لایه‌های ظاهری - شکلی و مفهومی - معنایی آن (معرفی و مستند سازی یک باغ، تحلیل فرم و فضای یک مصداق، بررسی مفاهیم و معانی یک مصداق به کمک بعضی متون)

- باغ ایرانی در گستره تاریخی - جغرافیایی (معرفی دقیق یک مصداق یا مصادیق تاریخی در ایران فرهنگی و جهان اسلام براساس تحلیل فرم و فضا، تاریخ، جغرافیا و فرهنگ)

در نقد عیش کوش که چون آبخور نماند
آدم بهشت روضه دارالسلام را (حافظ)

پایان بخش :

چیستے باغ ایرانے